

Naturskyddsföreningen

2018-04-26

Till:

Landsbygdsminister Sven Erik Bucht

Miljöminister Karolina Skog

Kopia till:

Generaldirektör för Naturvårdsverket Björn Risinger

Generaldirektör på Jordbruksverket Christina Nordin

Miljö- och jordbruksutskottet

Politik som gynnar naturbete är livsviktigt för oss människor

Forskarna är överens om att den minskade biologiska mångfalden är ett hot mot planeten och mänskligheten. Naturbetesmarker är en av de mest artrika miljöer som vi har i Sverige och de minskar i omfattning till följd av att färre djur föds upp på bete. Politiken har en viktig roll att spela för att skapa bättre förutsättningar för lantbrukare att använda naturbetesmarker i sin kött- och mjölkproduktion. Vi människor behöver äta mindre kött och det kött vi äter behöver i betydligt större grad komma från djur som betar. Idag utgör det endast en bråkdel av köttkonsumtionen. Därför vill vi se en ny politik för naturbete – för allas vår framtid.

Vad är problemet?

Mångfalden i naturen minskar, det vill säga variationen och antalet arter av växter och djur. Denna mångfald är ett skyddsnät för vår existens och en förutsättning för flera livsviktiga ekosystemtjänster. Den behövs för att människor och natur ska klara av att anpassa sig till klimatförändringar; pollinera nästan all mat från växtriket; rena vatten; skapa bördiga jordar för matproduktion och producera råvaror till mediciner. Forskarna är eniga om att den minskade mångfalden är ett av mänsklighetens största hot.¹ Naturbetesmarkerna är en av de mest artrika miljöerna som finns i Sverige. 1900-talets omvandling av jordbruket har inneburit att endast mindre rester återstår av all naturbetesmark som nyttjades förr. **Utvecklingen äventyrar vår planet och innebär att de av riksdagen fastställda miljömålen inte uppnås.** En orsak till utvecklingen är jordbrukets modernisering och krav på produktivitet, vilket i viss mån gjort naturbetesmarkerna ekonomiskt olönsamma för lantbrukaren. Särskilt drabbade är skogsbygderna där många av de hotade arterna finns. Det grundläggande problemet är att det

¹ <https://www.su.se/forskning/forskningsnyheter/fyra-av-nio-planet%C3%A4ra-gr%C3%A4nser-%C3%B6verskrids-1.218028>

Idag ofta är ekonomiskt ofördelaktigt att leva på landsbygden och helt eller delvis ägna sig åt jordbruk med inriktning mot att gynna natur- och kulturvärden. För att vända den utvecklingen behöver mycket i landsbygdspolitiken förändras. Ett steg är att börja med de styrmedel som direkt påverkar köttproducenter.

Idag får lantbrukare miljöersättning för betesmarker som ligger betydligt under vad det kostar att hålla djur på naturbete, enligt Jordbruksverkets egna kalkyler. Dessutom finns det flera stöd till lantbruket som direkt missgynnar köttproduktion på naturbete.

Vad är lösningen?

Det finns styrmedel som både gynnar och missgynnar naturbetesmarker. Därför vill vi att en översyn snarast görs och att en sammanhållen och bred politisk överenskommelse skapas med långsiktiga, tydliga och verksamma styrmedel för en ökad svensk naturbetesproduktion.

Här följer förslag på åtgärder och styrmedel:

- **Säkerställ att det finns en tillräcklig budget för miljöersättningar** som gynnar mer bete. Ersättningar som bidrar till att skapa kollektiva nyttigheter, det vill säga nyttor som kommer hela samhället till godo, måste premieras i framtida jordbrukspolitik (CAP och landsbygdsprogram). Miljöersättningarna till naturbetesmarker måste få ett särskilt fokus. Även ersättningen till ekologisk animalieproduktion gynnar betesproduktion och är därför en viktig del i en politik för mer bete. Ekologiska betesdjur måste enligt reglerna i större grad föda sig på bete, inte bara vistas ute.
- **Höj alla miljöersättningar för naturbetesmarker.** För att köttproduktion på naturbete ska fungera rent praktiskt och mångfalden vårdas på bästa sätt behövs betesmarker med olika klassning (både med allmänna och särskilda värden). Därför är det viktigt att alla typer av naturbetesmarker får höjda miljöersättningar, inte bara ersättningar för marker med högre biologiska värden. Dagens ersättningsnivåer ligger långt under den verkliga kostnaden för att hålla djur på bete enligt jordbruksverkets egna kalkyler.² I det nuvarande svenska Landsbygdsprogrammet finns ett stort outnyttjat utrymme mellan de gällande och de maximala stödnivåerna.
- **Höj ersättningen för restaurering av naturbetesmarker** och förläng den tillåtna perioden för restaureringen.
- **Ta bort alla regler som missgynnar naturbete i samtliga stöd till jordbruket.** Nuvarande kompensationsstöd för områden för sämre förutsättningar för jordbruk gynnar intensiv djuruppfödning med hög djurtäthet. Det missgynnar produktion med mycket bete och grovfoder och särskilt de som producerar kött på naturbeten. De får ofta bara en bråkdel av ersättningen. Vi vill se en förändring i grunden i nästa Landsbygdsprogram. För det krävs en sammanhållen översyn av alla ersättningar som styr utvecklingen av köttproduktionen, till exempel vallstödet, kompensationsstöd, norrlandsstödet och djurersättningar. Betesbaserad produktion ska premieras i dessa ersättningar i stället för som nu missgynnas.

² [Landsbygdsprogram för Sverige 2014-2020](#)

- **Säkerställ att reglerna för miljöstöden tillämpas lika i hela landet**, t.ex. gränsdragningen mellan olika typer av naturbetesmarker med olika stödnivåer.
- **Se till att utbetalningen av stöden sker varje år**. Många djurägare får vänta både två och tre år på utbetalning av ersättningar som är en väsentlig del av intäkterna.
- **Öka flexibiliteten i skötselkraven**. Gör en översyn för att möjliggöra mer flexibilitet i betesskötseln för flora och fauna som till exempel betesfria år, sent betespåsläpp eller särskilda hävdregler för våta betesmarker.
- **Utveckla resultat- och värdebaserade miljöersättningar till betesmarker** som syftar till att gynna värden som utpekats av länsstyrelsen. Ersättningarna baseras t.ex. på att ett visst antal arter ska finnas och bevaras i markerna. Det finns goda erfarenheter i andra Europeiska länder till exempel Tyskland.
- **Utveckla lokalt och regionalt anpassade miljöersättningar** som ger resultat på landskapsnivå. Det gör att vissa regioner kan prioritera mångfaldsåtgärder efter platsens behov.
- **Underlätta för staten att ingå avtal med naturvårdsaktörer** som en länk mellan lantbrukaren och tillsynsmyndigheten. Detta har i tidigare projekt visat sig mycket effektivt och har i det fallet resulterat i 30 000 hektar naturbetesmarker som restaurerats eller fått förstärkt hävd.³
- **Utveckla ett stängselbidrag** som även innefattar skötsel av stängsel. Samordna med bidrag för rovdjursavvisande stängsel.
- **Skydda fler naturbeten inom ramen för EUs Natura 2000 avtal**. Regeringen måste peka ut större arealer naturbeten som är extra skyddsvärda och göra skötselavtal för dem.
- **Öronmärk medel för forskning och utveckling** av metoder för och produkter från betesproduktion med fokus på ökad biologisk mångfald.
- **Stimulera offentliga kök att upphandla certifierat svenskt Naturbeteskött** och kommande Naturbetesprodukter såsom Naturbetesost och mjölk. Säkerställ fortsatt utveckling av lagen om offentlig upphandling för att underlätta att ställa krav på specifika märkningar i upphandlingar.
- **Fortsätt stimulera till ökad offentlig upphandling av ekologiskt nöt- och lammkött** då det främjar mer bete.
- **Satsa resurser på markandsfrämjade åtgärder för naturbetes- och ekologiskt kött**. En betydande andel av det ekologiska och naturbetesproducerade köttet sälj som konventionellt kött idag.

³ <http://www.wwf.se/source.php?id=1665627>

En tydligare politik för det betade landskapet är av stor vikt för att bevara den biologiska mångfalden och vårt kulturlandskap. Vi uppmanar regeringen att ta med dessa förslag i sitt arbete med kommande jordbrukspolitik inom EU, Landsbygdsprogram, Landsbygdpolitik och strategi för biologisk mångfald i odlingslandskapet.

Karin Lexén

Generalsekreterare Naturskyddsföreningen

Håkan Wirtén

Generalsekreterare Världsnaturfonden WWF Sverige

Sofia Strandberg

Ordförande Naturbeteskött i Sverige ideell förening

Lotta Berg

Ordförande Birdlife Sverige

Eva Waldemarson

Ordförande Sveriges Botaniska förening

Hjalmar Croneborg

Ordförande Svenska mykologiska förening

Anders Lunneryd

Ordförande Ekologiska Lantbrukarna